

Sygn. akt: WA 5/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 grudnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Tomczyk (przewodniczący)

SSN Marian Buliński

SSN Marek Pietruszyński (sprawozdawca)

Protokolant Marcin Szlaga

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Krzysztofa Czajki
w sprawie płk. rez. L.S. oskarżonego z art. 228 § 5 k.k., cyw. Z.C. oskarżonego z
art. 229 § 4 k.k. po rozpoznaniu w Izbie Wojskowej na rozprawie w dniach 19
września, 21 października i 14 grudnia 2017 r., apelacji wniesionych przez
prokuratora na niekorzyść oskarżonych oraz obrońców oskarżonych od wyroku
Wojskowego Sądu Okręgowego w W. z dnia 1 marca 2017 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę oskarżonych płk. rez. L.S. i
cyw. Z.C. przekazuje Wojskowemu Sądowi Okręgowemu w W. do
ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem Wojskowego Sądu Okręgowego w W. z dnia 1 marca 2017 r. płk rez. L.S. został uznany za winnego tego, że w okresie od nieustalonego dnia kwietnia 2009 r. do nieustalonego dnia października 2011 r. w K., będąc funkcjonariuszem publicznym – żołnierzem czynnej służby wojskowej, w związku z pełnieniem funkcji publicznej – Szefa Zarządu [...] w W., przyjął od Prezesa Zakładu [...] Z.C. korzyść majątkową w postaci co najmniej sfinansowania zakupu materiałów instalacji elektrycznej łącznej wartości nie mniejszej niż 118 782,93 zł, które zostały zamontowane w jego domu w miejscowości K. 58 U przez B.M., D.K. i J.S., w zamian za przychylność przy realizacji zakupów dla Sił Zbrojnych RP węzłowych wozów [...] od ich producenta Zakładu [...], tj. popełnienia przestępstwa z art. 228§1 k.k. i za to skazany został na karę roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawieszono na okres próby 3 lat. Oskarżonemu wymierzono nadto 250 stawek dziennych grzywny po 200 zł każda stawka, orzeczono wobec niego przepadek równowartości osiągniętej korzyści majątkowej w kwocie 118 782,93 zł, zakaz zajmowania stanowisk związanych z realizacją zamówień publicznych przez okres 3 lat, oraz podanie sentencji wyroku do publicznej wiadomości oficerom Dowództwa [...] w W..

Tym samym wyrokiem cyw. Z.C. został uznany za winnego tego, że od nieustalonego dnia kwietnia 2009 r. do nieustalonego dnia października 2011 r. w [...], będąc Prezesem Zakładu [...] udzielił funkcjonariuszowi publicznemu – żołnierzowi czynnej służby wojskowej płk L.S., w związku z pełnieniem przez niego funkcji publicznej – Szefa Zarządu [...] w W. korzyści majątkowej w postaci co najmniej sfinansowania zakupu materiałów instalacji elektrycznej łącznej wartości nie mniejszej niż 118 782,93 zł, które zostały zamontowane w jego domu w miejscowości [...] U przez B.M., D.K. i J.S., w zamian za przychylność przy realizacji zakupów dla Sił Zbrojnych RP węzłowych wozów [...] produkowanych przez podległy mu Zakład [...], tj. popełnienia przestępstwa z art. 229§1 k.k. i za to skazany został na karę roku pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawieszono na okres próby 2 lat i wymierzono karę grzywny w wysokości 250 stawek dziennych grzywny po 100 zł każda stawka.

Od tego wyroku apelację na niekorzyść obu oskarżonych złożył prokurator zarzucając w niej: 1) błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, polegający na błędnym przyjęciu, że wartość korzyści majątkowej przyjętej przez oskarżonego wyraża się jedynie w sfinansowaniu zakupu materiałów instalacji elektrycznej o łącznej wartości nie mniejszej niż 118 782,93 zł, które zostały zamontowane w domu oskarżonego płk L.S. oraz nie - zaliczeniu do tej korzyści majątkowej również wynagrodzenia za usługę montażu tej instalacji, podczas gdy z zebranego materiału dowodowego, w szczególności opinii biegłego rzeczoznawcy M. C. jednoznacznie wynika, iż cenę robocizny, tj. montażu elementów instalacji elektrycznej określono na poziomie 25% wartości zakupionego materiału, 2) orzeczenie względem oskarżonego rażąco niewspółmiernej kary, nieuwzględniającej należycie stopnia społecznej szkodliwości jego czynu i nierealizującej w wystarczającej mierze celów kary, 3) niesłuszne niezastosowanie wobec oskarżonego środka karnego w postaci degradacji, 4) niesłuszne odstąpienie od zastosowania wobec oskarżonego środka probacyjnego dozoru kuratora sądowego.

W konkluzji skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez: 1) przyjęcie, że wartość korzyści majątkowej przypisana obu oskarżonym wyraża się w sfinansowaniu zakupu i montażu materiałów instalacji elektrycznej o łącznej wartości nie mniejszej niż 148 478,66 zł, które to zostały zamontowane w domu oskarżonego płk L.S., 2) orzeczenie wobec płk rez. L.S. kary roku pozbawienia wolności, degradacji oraz przepadku równowartości osiągniętej korzyści majątkowej w kwocie 148 478,66 zł oraz środka probacyjnego dozoru kuratora sądowego w okresie próby. W pozostałym zakresie wniósł o utrzymanie zaskarżonego wyroku w mocy.

Obrońca oskarżonego płk. rez. L.S. adw. R. G. zaskarżył wyrok w całości i zarzucił temu wyrokowi: 1) błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku polegający na: a) bezpodstawnym przyjęciu, że płk L.S. dopuścił się zarzucanego mu czynu przez przyjęcie korzyści majątkowej od Z.C. w postaci sfinansowania zakupu materiałów instalacji elektrycznej, które miały zostać zamontowane w jego domu, b) przyjęciu, że płk rez. L.S. udzielał pomocy przy

przeprowadzaniu transakcji pomiędzy Zakładem [...] a Siłami Zbrojnymi RP przy zleceniu produkcji węzłowych wozów [...], c) przyjęciu, w braku jakichkolwiek dowodów, że ze strony płk. L.S. istniała przychylność, która miałaby wpływ na produkcję wozów [...] w zamian, za którą oskarżony Z.C. udzielił mu określonej wartości korzyści majątkowej, w sytuacji gdy pojazdy tego typu są dostarczane wojsku do chwili obecnej od 2003 r. W pkt 2 apelacji zarzucił wyrokowi obrazę art. 5 § 2 k.p.k. przez nieuwzględnienie wszelkich przeprowadzonych dowodów i dokonanie oceny pozostałych dowodów w sposób wybiórczy, wbrew zasadom prawidłowego rozumowania oraz nierozstrzygnięcie na korzyść oskarżonego wątpliwości, których nie usunięto w postępowaniu dowodowym. W konkluzji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego płk. rez. L.S. od popełnienia zarzucanego mu czynu.

Adw. M. H. drugi obrońca oskarżonego płk. rez. L.S. zaskarżył wyrok w całości i zarzucił naruszenie art. 5 § 2 k.p.k., art. 7 k.p.k. i 410 k.p.k. oraz błąd w ustaleniach faktycznych przez nieuwzględnienie wszystkich przeprowadzonych dowodów i dokonanie oceny pozostałych w sposób wybiórczy, wbrew zasadom prawidłowego rozumowania, wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego, nie wzięcie pod uwagę całokształtu okoliczności ujawnionych w toku przewodu oraz nierozstrzygnięcie na korzyść oskarżonego wątpliwości, których nie usunięto w postępowaniu dowodowym i w konsekwencji uznanie, że: 1) przyjął on określoną korzyść majątkową w zamian za przychylność przy realizacji zakupów węzłowych wozów [...], podczas gdy zebrany materiał dowodowy wskazywał, iż Prezesowi Z. C. nie była potrzebna jakakolwiek przychylność przy zakupie tego sprzętu, gdyż wozy te były dostarczane Siłom Zbrojnym nieprzerwanie od 2003 r., warunki techniczne tego wozu, pozwalające na wprowadzenie go do produkcji seryjnej zatwierdzone zostały w 2002 r., decyzje w sprawie zmian w konstrukcji dokonane zostały w latach 2007-2009 i były uzgadniane i zatwierdzane przez szefów Zarządu [...], a działania podejmowane przez płk. L.S., nie będącego ani gestorem ani też nie uczestniczącego w komisjach weryfikujących ten sprzęt, były jedynie wykonywaniem jego obowiązków służbowych, uregulowanych stosownymi przepisami, 2) w domu oskarżonego płk. L.S. zamontowano instalację tzw. inteligentnego domu z materiałów zakupionych przez Zakład [...], podczas gdy z

zeznań świadków [...] wynikało, że nie było możliwości jednoznacznego ustalenia, czy i które z materiałów, kupowanych przez ZDZ w [...] były instalowane w tym domu, z zapłaconej przez oskarżonego faktury wystawionej przez firmę budowlaną R. - R.O. na kwotę 50 000 zł z tytułu tzw. białego montażu oraz zwróconej przez niego R.O. kwocie 14 640 zł, zapłaconej przez R. firmie I. za wykonanie instalacji elektrycznej wynikało, iż uregulował on wszystkie należności jakimi obciążono go z tego tytułu, a z opinii biegłego wynikało, że nie można wykluczyć, iż elementy wymienione w jego opinii mogły się mieścić w kwocie 50 000 zł, nie było praktycznie możliwe rozgraniczenie wartości wykonanej instalacji elektrycznej i osobno instalacji tzw. inteligentnego domu, z uwagi na ich wzajemne przenikanie się, a instalacja sprawiała wrażenie niedokończonej, co w oczywisty sposób nie pozwalało sądowi na poczynienie na podstawie tych wybiórczych dowodów, wiążących ustaleń faktycznych. Podnosząc te argumenty wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego od popełnienia przypisanego mu czynu.

Adw. E. F. obrońca oskarżonego Z.C. zaskarżyła wyrok w części dotyczącej tego oskarżonego i zarzuciła mu naruszenie prawa procesowego, a to: 1) art. 410 k.p.k. przez nie wzięcie pod uwagę całokształtu okoliczności ujawnionych na rozprawie, w tym wypowiedzi biegłego oceniającego wartość urządzeń instalacji elektrycznej zamontowanych w domu oskarżonego płk. L.S., że nie może on z całą pewnością stwierdzić, iż urządzenia wskazane na fakturach to te same urządzenia zamontowane w posesji płk.S., 2) pominięcie ujawnionej na rozprawie okoliczności, że w tym samym czasie ZDZ w [...] wykorzystywał materiały wskazane w fakturach, realizując inne inwestycje, a to przy ulicy D. w [...] (monitoring, wyposażenie pracowni komputerowej), sygnalizację w kotłowni przy ul. W. w [...] (montowanie, system ochrony) oraz nową serwerownię w szkole w C. (pracownia komputerowa, monitoring), 3) pominięcie ujawnionych okoliczności, że nie wszystkie pozycje z opinii biegłego pokrywają się z pozycjami występującymi rzeczywiście w fakturach ZDZ, istnieją rozbieżności co do ilości sztuk, tj. opinia przywołuje większą ilość materiałów, niż w rzeczywistości wynika to z faktur ZDZ, co przekładało się na zawyżenie wartości materiałów, które według biegłego zamontowano na posesji płk. L.S. i błędne ustalenie, iż te urządzenia wskazane w

fakturach zostały zamontowane w domu tego oskarżonego, a ich wartość wynosiła nie mniej niż 118 782,93 zł oraz, że w ogóle doszło do przysporzenia materialnej korzyści majątkowej przez Z.C. na rzecz płk. L.S., 4) art. 7 k.p.k. i zasady bezpośredniości przez danie wiary zeznaniom B.M. w sytuacji, gdy świadek nie składał relacji bezpośrednio przed sądem i tenże nie miał możliwości ich weryfikacji pod kątem prawdziwości, co skutkowało przyjęciem, że obciążające Z.C. zeznania, złożone przez tego świadka na etapie postępowania przygotowawczego, są wiarygodne, spójne i logiczne, kiedy nie istniały ku temu podstawy, gdyż sąd nie zetknął się z tym świadkiem bezpośrednio. Skarżąca zarzuciła ponadto błąd w ustaleniach faktycznych przez: 1) ustalenie, że w sprawie istniały przesłanki do uznania Z.C. za sprawcę polecającego na skutek błędnego przyjęcia, iż: a) między oskarżonym a B. M., D. K. oraz J. S. istniał jakikolwiek stosunek o charakterze uzależnienia w sytuacji, gdy żaden z nich nie był zatrudniony, ani przez oskarżonego Z.C., ani przez ZDZ, b) rzekomo wydający polecenie oskarżony był świadomy, że adresat polecenia pozostawał w stosunku uzależnienia i czuł się zobowiązany do wykonania polecenia, c) adresaci rzekomego polecenia wypełnili znamiona czynu zabronionego, 2) ustalenie, że rzekomo wydane zostało polecenie przez oskarżonego Z.C. w przedmiocie udzielenia płk. L.S. korzyści majątkowej, gdy z zebranych dowodów wynika, iż płk L.S. nie pomógł, ani nie miał możliwości udzielenia pomocy w przeprowadzeniu transakcji pomiędzy ZDZ w [...] a Siłami Zbrojnymi zakupu węzłowych wozów [...], a pojazdy tego typu dostarczane były wojsku od 2002 r. wobec czego brak jest jakiegokolwiek racjonalnego wytłumaczenia, czym miałby kierować się oskarżony Z.C. udzielając korzyści majątkowej, 3) ustalenie, że przyjmując w ogóle zaistnienie popełnienia przestępstwa, osobą, która miała polecić wykonanie prac związanych z montażem instalacji elektrycznej był Z.C., a nie A. P., gdy z zebranego materiału dowodowego wynika, iż to właśnie on był odpowiedzialny za kontakty z wojskiem.

W konkluzji skarżąca wniosła o zmianę wyroku w części dotyczącej oskarżonego Z.C. i w zależności od przyjętych podstaw, uniewinnienie go od zarzucanego czynu, bądź o umorzenie postępowania w tym zakresie, ewentualnie o uchylenie wyroku w zakresie tego oskarżonego i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Skarżąca złożyła nadto uzupełnienie

apelacji, w którym wskazała na konieczność przeprowadzenia dowodów z dokumentów na okoliczności dotyczące kontaktów A. P. z płk. L. S., podjęcia działań przez Siły Zbrojne, bez udziału płk. L.S., zmierzających do złożenia oferty na dostawę WWK -10C, decyzji dotyczącej zakupu [...] w latach 2008-2012 nie pochodzącej od płk. L.S.. W uzupełnieniu apelacji skarżąca podniosła także szereg zarzutów dotyczących błędnego ustalenia wartości urządzeń elektrycznych zamontowanych w domu płk. L.S.. Zarzuciła błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że kwota korzyści majątkowej wynosiła 118 782,93 zł, podczas gdy z zebranych dowodów nie wynika aby ta kwota była wskazana przez biegłego bądź oskarżonego, gdyż niezależnie od korekty sądu w zakresie tej kwoty, wskazywane były faktury objęte wykazem biegłego na łączną kwotę 23 123,47 zł nie dotyczące okresu objętego aktem oskarżenia, a także wskazywano na wartość materiałów na kwotę 30 624,75 zł, których pochodzenie nie było znane, a na pewno nie była to kwota zapłacona przez ZDZ, co doprowadziło do błędnego ustalenia zawyżonej wartości urządzeń elektrycznych, które miały być zamontowane w domu płk. L.S.. W ramach zarzutu błędu w ustaleniach faktycznych zakwestionowano nadto: a) ustalenia wskazujące, że za urządzenia zamontowane w domu płk. L.S. zapłacił ZDZ w [...], gdy te ustalenia nie znajdują potwierdzenia w zebranych materiale dowodowym, w rachunkach księgowych, a także zeznaniach R.O., który stwierdził, iż dokonywał zakupu urządzeń elektrycznych na budowę domu płk. L.S. za pieniądze w kwocie ok. 55 000 zł, przekazane przez oskarżonego płk. L.S., b) ustalenie stwierdzające, iż do zakupienia materiałów elektrycznych doszło za zgodą i wiedzą Z.C., podczas gdy z dowodów nie wynika aby ten oskarżony brał czynny udział w tym przedsięwzięciu, zlecał konkretne zakupy i je finansował, c) ustalenie, że korzyść majątkowa rzekomo udzielona płk L.S. miała związek z pełnieniem przez niego funkcji publicznej, d) ustalenie, że montaż instalacji elektrycznej oraz użyte do tego materiały zostały sfinansowane przez ZDZ w [...] z inicjatywy Z.C., jak również, iż Z.C. i płk L.S. pozostawali ze sobą w stosunkach pozasłużbowych, gdy zebrany materiał dowodowy na to nie pozwala. W uzupełnieniu apelacji podniesiono również dodatkową argumentację wspierającą wszystkie przedstawione przez skarżącą zarzuty.

Nadto adw. E. F. złożyła odpowiedź na apelację prokuratora, wnosząc o jej oddalenie jako bezzasadnej.

Adw. K. S. obrońca oskarżonego Z.C. zaskarżyła wyrok w całości w zakresie dotyczącym tego oskarżonego i zarzuciła: 1) obrazę art. 7 k.p.k. w zw. z art. 5§2 k.p.k. polegającą na ustaleniu, że Z.C. udzielił korzyści określonej majątkowej płk. L.S., podczas gdy nie sposób ustalić, czy którekolwiek z materiałów elektrycznych wskazanych na fakturach zostały zamontowane w domu oskarżonego L.S., z uwagi na fakt, iż materiały te nie zawierały numerów seryjnych, a nadto ZDZ w [...] wykonywał szereg prac, w których wykorzystywane były materiały tożsame z tymi zamontowanymi w domu płk. L.S. oraz 2) obrazę tych przepisów proceduralnych polegającą na ustaleniu wartości materiałów instalacji elektrycznej na kwotę nie mniejszą niż 118 782,93 zł, podczas gdy nie sposób ustalić, czy którekolwiek z materiałów wskazanych na fakturach zostały zamontowane w domu płk. L.S., z uwagi na fakt, iż urządzenia elektryczne nie zawierały numerów seryjnych, a nadto ZDZ w [...] wykonywał inne prace, w których wykorzystywane były materiały elektryczne tożsame z tymi zamontowanymi w domu płk. L.S., 3) obrazę art. 7 k.p.k. polegającą na błędnym ustaleniu, że w okresie od 26 stycznia 2011 r. do 22 lipca 2011 r. zarejestrowano 19 połączeń telefonicznych między Z. C. a płk. L. S., inicjowanych zazwyczaj przez Z.C., co powinno przemawiać za przestępnym działaniem obu oskarżonych, podczas gdy żadna z tych rozmów nie została zarejestrowana w ramach sądowej kontroli, która miała miejsce od 20 stycznia 2011 r, 4) obrazę art. 7 k.p.k. polegającą na błędnym ustaleniu, że Z.C. i płk L.S. spotykali się prywatnie w S. w [...], podczas gdy jak wynika z ich oświadczeń spotkania takie nigdy nie miały miejsca, 5) obrazę art. 7 k.p.k. w zw. art. 5 § 2 k.p.k. polegającą na oparciu dokonanych ustaleń w sprawie w znacznej mierze na zeznaniach świadka B.M., przesłuchanego wyłącznie w postępowaniu przygotowawczym, w szczególności w zakresie rzekomej fikcyjnej próby zatrudnienia tego świadka przez Z.C., czego, z uwagi na śmierć świadka, nie sposób zweryfikować, co rodziło wątpliwości, które powinny być rozstrzygane na korzyść oskarżonego, 6) obrazę art. 7 k.p.k. w zw. z art. 5§2 k.p.k. polegającą na oparciu dokonanych w sprawie ustaleń w znacznej mierze na zeznaniach świadka B.M., przesłuchanego wyłącznie w postępowaniu przygotowawczym, z uwagi na

jego śmierć, co przy uwzględnieniu zdiagnozowanego u niego guza mózgu mogło mieć wpływ na jego percepcję i zdolność oceny faktów, a te okoliczności nie mogły zostać zweryfikowane w toku postępowania sądowego, co rodziło wątpliwości, które powinny być rozstrzygane na korzyść oskarżonego, 7) obrazę art. 7 k.p.k. w zw. z art. 5§ 2 k.p.k. polegającą na dokonaniu ustaleń w oparciu o przesłuchanie w toku postępowania przygotowawczego gen. bryg. A. K., którego pomimo wydanego przez Sąd I instancji na rozprawie w dniu 23 czerwca 2016 r. postanowienia o wezwaniu tego świadka, Sąd nie wezwał i nie przesłuchiwał, co uniemożliwiło przeprowadzenie weryfikacji jego zeznań, czego skutkiem było powstanie istotnych wątpliwości, które powinny być rozstrzygane na korzyść oskarżonego, 8) obrazę art. 7 k.p.k. w zw. z art. 5§2 k.p.k. polegającą na ustaleniu, że D. K. i pracujące z nimi osoby otrzymywały każdorazowo wynagrodzenie za prace od zastępcy Prezesa ZDZ w [...], za wiedzą i zgodą Z.C., podczas gdy z uwagi na śmierć świadka A. P. ustaleń tych nie można zweryfikować, co rodziło wątpliwości, które powinny być rozstrzygane na korzyść oskarżonego, 9) obrazę art. 7 k.p.k. w zw. z art. 5§2 k.p.k. polegającą na ustaleniu, że wszelkie czynności w ramach spraw wojskowych odbywały się za wiedzą oraz zgodą Z.C., podczas gdy w ZDZ w [...] ustanowiony został pełnomocnik do spraw wojskowości w osobie A. P., który posiadał nieograniczoną finansowo możliwość podejmowania wszelkich decyzji, 10) obrazę art. 7 k.p.k. w zw. z art. 5§2 k.p.k. polegającą na ustaleniu, że ZDZ w [...] kierowanemu przez Z.C. zależało na sprzedaży wojsku jak największej ilości wozów kablowych, podczas gdy w ZDZ ustanowiony był pełnomocnik do spraw wojskowości, a nadto ZDZ realizowało systematycznie zamówienia w zakresie tych wozów na rzecz wojska, 11) obrazę art. 7 k.p.k. w zw. z art. 5§2 k.p.k. polegającą na braku jednoznacznego przypisania przez sąd, na czyje rzekome polecenie - Z.C., A.P. czy M.S. miały być wykonywane czynności na nieruchomości płk. L.S. przez formułowanie twierdzeń „ Z.C., A.P. lub M.S.”, co przy indywidualizacji odpowiedzialności karnej wyłączało możliwość obciążania wydaniem tego polecenia Z.C. i powinno być rozstrzygnięte na jego korzyść, 12) naruszenie art. 7 k.p.k. przez danie wiary zeznaniom świadka J.T., przy jednoczesnym niedaniu wiary rzetelności danych zawartych w odpowiedzi ZDZ w

[...] z dnia 8 listopada 2016 r. podpisanej przez tego świadka i to pomimo wyjaśnienia metodyki sporządzania odpowiedzi.

W konkluzji skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie oskarżonego Z.C. od stawianego zarzutu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

We wszystkich apelacjach i to niezależnie od kierunku zaskarżenia podniesiono zarzuty dotyczące, przyjętego w orzeczeniu Sądu pierwszej instancji, ustalenia w zakresie wartości korzyści majątkowej, której miał udzielić oskarżony Z.C., a przyjąć oskarżony płk L.S.. Apelacja prokuratora została ograniczona tylko do tego zarzutu. Natomiast w apelacjach obrońców oskarżonych zarzut ten współistniał z innymi zarzutami. W apelacji prokuratora zakwestionowano trafność rozstrzygnięcia ograniczającego wartość korzyści majątkowej jedynie do sfinansowania zakupu materiałów instalacji elektrycznej z pominięciem wynagrodzenia za montaż urządzeń elektrycznych w domu płk L.S., którego wysokość, zdaniem skarżącego, powinna kształtować się na poziomie wskazanym w opinii biegłego rzeczoznawcy.

W apelacjach obrońców oskarżonego płk. L.S. zakwestionowano, co do zasady możliwość przypisania temu oskarżonemu przyjęcia korzyści majątkowej w wysokości ustalonej przez sąd I instancji, wskazując w jednej z apelacji na fakt opłacenia przez tego oskarżonego pełnych kosztów zakupu urządzeń instalacji elektrycznej i ich montażu. W apelacjach obrońców oskarżonego Z.C., w rozbudowanych zarzutach dotyczących wartości korzyści majątkowej przypisanej temu oskarżonemu, poza generalnym zakwestionowaniem wartości tej korzyści, podniesiono istotne zastrzeżenia do sposobu dokonania tego ustalenia, opartego na fakturach, których data wystawienia wykraczała poza czas popełnienia czynu przyjęty w wyroku, które nie zostały opłacone przez ZDZ w [...] oraz, w których wykazano mniejsze ilości urządzeń elektrycznych od tych zamontowanych w domu płk. L.S.. W kontekście wywodów apelacji podnieść należało, że wskazane zastrzeżenia były już wcześniej, w toku postępowania jurysdykcyjnego, sygnalizowane przez obrońcę oskarżonego Z.C., ale nie zyskały zainteresowania Sądu pierwszej instancji. Analizując, w tym zakresie, wniesione apelacje, jak też

rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji, Sąd Najwyższy powziął wątpliwości co do trafności dokonanego przez Sąd pierwszej instancji ustalenia w zakresie wartości korzyści majątkowej przypisanej obu oskarżonym. Dążąc do wyjaśnienia tych wątpliwości, Sąd Najwyższy zainicjował postępowanie dowodowe, w ramach którego przeprowadzony został dowód z opinii uzupełniającej biegłego, który wypowiadał się w tej sprawie odnośnie do wartości urządzeń elektrycznych zamontowanych w domu płk. L.S., sposobu ich identyfikacji, oraz sposobu kształtowania wysokości wynagrodzenia za montaż tych urządzeń elektrycznych. Depozycje biegłego nie usunęły jednak wątpliwości Sądu Najwyższego w zakresie prawidłowości ustalenia przez tego biegłego wartości urządzeń elektrycznych, w szczególności z wykorzystaniem faktur, których daty wystawienia wykraczały poza czas popełnienia czynu ustalony w zaskarżonym wyroku. Biegły w toku przesłuchania nie był w stanie określić poziomu zmian cen między październikiem 2011 r. a 2012 r., bez odwołania się do stosownej dokumentacji cenowej producentów określonych urządzeń oraz cen rynkowych obowiązujących we wskazanym okresie. Jednocześnie biegły wskazał, że opracowanie stosownej opinii, uwzględniającej również zmiany cen tych urządzeń w przestrzeni internetowej, mogłoby nastąpić w marcu 2018 roku. Realny termin zakończenia postępowania dowodowego w części dotyczącej wydania opinii specjalistycznej, uwzględniający możliwe do przewidzenia wnioski stron o dodatkowe przesłuchanie biegłego, przekraczałby termin wskazany przez biegłego. Konieczność uzupełnienia postępowania dowodowego w zakresie opinii specjalistycznej to nie jedyne zagadnienie budzące wątpliwości w tej sprawie. Wątpliwości Sądu Najwyższego wzbudziło również rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji, oparte na przesłance określonej w art. 5 § 2 k.p.k., ograniczające wartość ustalonej korzyści majątkowej jedynie do ceny zakupu urządzeń elektrycznych zamontowanych w domu płk. L.S.. Zaproponowany w apelacji prokuratora sposób usunięcia błędu popełnionego przez Sąd, choć odwołujący się stwierdzeń biegłego, nie może, w okolicznościach tej sprawy, bez uzupełniającego postępowania dowodowego, być uznany za trafny. Z zebranych w tej sprawie dowodów osobowych istotnych dla ustalenia kwestii wynagrodzenia wypłaconego osobom zaangażowanym w montaż urządzeń elektrycznych w domu płk. L.S. wynika, że świadkowie, zwłaszcza J. S., D. K.

wskazywali w swoich relacjach określone kwoty pieniężne wypłacone im tytułem wynagrodzenia za całość prac montażowych wykonywanych w latach 2009-2011, nie dokonując rozgraniczeń osób, od których wynagrodzenia te otrzymywali. Z kolei z zeznań świadka B.M. wynika, że należności dla montażystów w początkowym okresie pracy w domu oskarżonego L.S. pochodziła z jego zasobów i nie zostały zrefundowane przez ZDZ w [...]. W sprawie istnieją również zeznania świadka S., z których wynika, że po zrezygnowaniu przez B.M. z pracy na rzecz płk. L.S. wynagrodzenia na rzecz osób pracujących w domu płk. L.S. było finansowane przez ZDZ w [...] i przekazywane montażystom w kopertach (co najmniej 6-krotnie), co świadek potwierdził w swojej relacji. W kontekście tej relacji podnieść nadto należało, że przesłuchany w toku postępowania dowodowego przed Sądem świadek G. Ż. stwierdził, że od M.S. otrzymał 1 500 zł za pracę wykonaną w domu oskarżonego L.S.. Wskazane okoliczności dają podstawę do stwierdzenia, że bez kontynuowania postępowania dowodowego, ku czemu istniały w tej sprawie podstawy, stwierdzenie Sądu pierwszej instancji o istnieniu niedających się usunąć wątpliwości, było zdecydowanie przedwczesne. Uwzględniając więc potrzebę wyjaśnienia wątpliwości, które pojawiły się podczas rozpoznawania środków odwoławczych, Sąd Najwyższy stanął przed dylematem, czy kontynuować we własnym zakresie dalsze czynności postępowania dowodowego, czy też uchylić zapadłe w tej sprawie orzeczenie w celu wyjaśnienia zrodzonych wątpliwości w toku ponownego postępowania pierwszoinstancyjnego. Oczywiście Sąd Najwyższy rozważał treść art. 437 § 2 k.p.k., ale biorąc pod uwagę sposób procedowania Sądu pierwszej instancji, we wskazanej części postępowania dowodowego, zakres koniecznego do przeprowadzenia postępowania dowodowego w celu ostatecznego rozstrzygnięcia kwestii fundamentalnych dla określenia zakresu odpowiedzialności oskarżonych oraz przewidywany czas przeprowadzenia tych czynności, rozpatrywany w kontekście przewidywanych zmian ustrojowych w Sądzie Najwyższym, uznał, że przeprowadzenie ponownego przewodu sądowego w tej sprawie, choć nie w całości, powinno stać się udziałem sądu pierwszej instancji. Przepisy prawa proceduralnego należy bowiem traktować jako instrument gwarantujący sądowi dojście do prawdy materialnej, która powinna stanowić priorytet postępowania karnego.

Z tych też powodów, uwzględniając również treść art. 436 k.p.k., należało uchylić zaskarżony wyrok w całości i sprawę przekazać sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. W toku ponownego postępowania sąd, jeżeli poczyni ustalenia, co do zawinienia oskarżonych w zakresie zarzuconych im czynów, powinien skoncentrować się na wyjaśnieniu wątpliwości w przedmiocie ustalenia wartości korzyści majątkowej, zasygnalizowanych w uzasadnieniu orzeczenia Sądu Najwyższego, podejmując stosowne czynności postępowania dowodowego. Zdaniem Sądu Najwyższego w celu ostatecznego rozstrzygnięcia tej kwestii konieczne będzie, jak się wydaje, dopuszczenie dowodu z uzupełniającej opinii biegłego. Biegły w tej opinii powinien odnieść się, w szczególności do artykułowanych w tej sprawie przez obrońców zwłaszcza oskarżonego Z.C. zastrzeżeń, co do zasadności uwzględnienia przy ustaleniu wartości urządzeń elektrycznych cen uwidoczonych na fakturach, których data wystawienia wykraczała poza czas popełnienia zarzucanego czynu określony w akcie oskarżenia. W celu ustalenia wysokości wynagrodzenia wypłaconego przez ZDZ w [...] pracownikom montującym urządzenia elektryczne w domu płk.L.S., konieczne będzie rzetelne i wszechstronne przesłuchanie na te okoliczności wszystkich osób, które wykonywały te prace i uzyskiwały stosowne wynagrodzenia oraz osób przekazujących im wynagrodzenia, jak też z pewnością skonfrontowanie tych osób. Orzekając ponownie sąd powinien także mieć na uwadze treść art. 443 k.p.k. i wyznaczone tym przepisem granice ponownego orzekania w tej sprawie.

Kierując się tymi względami Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.

kc